

På vegne af Danmarks Naturfredningsforening

Kære Rasmus Horn Langhoff og Jacob Jensen.

Valgkampen ruller, og da I begge har en lang og nær tilknytning til Kalundborg Kommune, stiler vi dette til jer, men det skal selvfølgelig ikke afholde andre folketingsmedlemmer og folketingskandidater fra at byde ind med synspunkter. Forventningen er naturligvis, at det sker på en sober og konstruktiv måde, hvilket vi ved, at både Rasmus og Jacob er garanter for – også i en valgkamp.

Kalundborg Kommune fremstår og omtales i medierne, som en stor økonomisk vækstmotor for hele vores land. Store industrier etablerer sig og udvider til stadighed – ikke kun Novo Nordisk, men en mangfoldighed af hightech, produktion og håndværk.

Flere uddannelsesmuligheder etableres ligeledes i Kalundborg Kommune. Alt sammen med til at sikre, at Kalundborg Kommune med stolthed kan iføre sig en flot medalje i økonomisk vækst og bidrage væsentlig til landets BNP.

Som det nu engang er med medaljer, er der såvel forside som bagside. Ovenfor nævnt en smule af forsides inskriptioner. Hvad er det så, der står på bagsiden af medaljen? I Danmarks Naturfredningsforening Kalundborg vil vi gerne dele nogle bud herpå med jer, og imødeser de politiske overvejelser, og gerne bud på, hvordan man politisk har tænkt sig at forholde sig til bagsiden af den fine vækst-medalje.

Istiden har efterladt Kalundborg Kommune med en ganske særpræget og speciel geologi/undergrund. Naturmæssigt er det helt fantastisk, og vi har megen flot natur, som både er beskyttet og til dels fredet. (Men dybt under os (ca. 8-10 km) er der opdaget et særligt jordlag, som kan bruges til oplagring af CO₂.) Senest i istiden har en flodslette der har sorteret joden så vi i dag er velsignet med råstoffer i form af sand og grus. Dybere nede i 800 m findes jordlag, der måske er så tætte at gasser ikke kan trænge igennem og under disse findes jordlag med hulrum som evt. kan fyldes med CO₂.

De sidste par år er der i Vestsjælland gennemført en række undersøgelser heraf, og aktuelt foretages der en prøveboring ned til de omtalte lag.

I området hvor dette CO₂ lager tænkes etableret, for det er her, at geologien er den rigtige, siges det, er der en udstrakt frygt og bekymring i lokalbefolkningen om at skulle bo oven på et kæmpestort CO₂ lager. Bekymringerne nedtones fra myndighederne og aktørerne omkring forretningen: CO₂ lager, og de monsterdyre undersøgelser fortsætter. Er omkostningerne ved undersøgelserne efterhånden så store, at det alene betyder, at lageret med CO₂ uigenkaldeligt etableres? Fordi geologien findes her og der er brugt så mange penge på undersøgelserne?

På forsiden af vækstmedaljen knytter sig også en motorvej, som i skrivende stund er under etablering. Særligt de senere år har myldretidstrafikken været meget bøvlet til og fra Kalundborg by. Utrolig store byggeprojekter med et væld af nye medarbejdere til virksomhederne og da i helt særlig grad en armada af håndværkere fra nær og fjern har gjort trafikken bøvlet. Når motorvejen er færdig, vil langt de fleste håndværkere også være flyttet andet sted hen.

Geologien har efterladt et meget spændende og interessant landskab i Kalundborg Kommune. Plastisk ler på Røsnæs, smeltevandsletter og randmoræner, lavbundsarealer og store åer ses i landskabet. Igennem mange år har aktive mennesker benyttet sig af mulighederne, som naturen har budt på.

Leca- produktionen på Røsnæs af den opgravede plastiske ler, hvor produktion heldigvis nu er ophørt, så Røsnæs perlen ikke udsættes for yderlige overgreb i den retning. MEN mod øst i kommunen findes de fredede Bjergsted Bakker og vest herfor en kæmpe stor afsmeltningsslette, hvor der igennem årtier er indvundet millioner af tons grus og sten. Et arbejde, som stadig pågår og i et stadigt stigende tempo, da råstofferne er efterspurgt til diverse bygge- og anlægsprojekter. Råstofindvindingen, uanset om det er grus, sten, ler eller kalk reguleres efter Råstofloven, som så sit lys tilbage i 1992, og siden har fået en masse tilføjelser. Nu er det så bl.a. jer to Rasmus Horn Langhoff og Jacob Jensen, der skal tage stilling til en række vigtige dilemmaer, der knytter sig til Råstofloven, som mange igennem årene har ønsket at ændre til en national handlingsplan.

Aktuelt forholder det sig sådan, at Region Sjælland er ved at udarbejde en Råstofplan 2026, som skal sikre forsyninger af råstoffer 12 år ud i fremtiden. Planen her netop været i offentlig høring, og mængden af høringssvar er ganske imponerende. Mere end 400 høringssvar har Region Sjælland at arbejde med frem til en evt. vedtagelse i Regionsrådet d. 2. juni 2026. Langt de fleste høringssvar er stærkt kritiske over for forslaget til Råstofplan 2026. Centralt i det står en råstoflov, som er dybt forældet og åbner for stadig større konflikter mellem de forskellige interessenter i råstofindvindingen – herunder naturbeskyttelse og lokale beboere. Så hvornår vil vi se en ny Råstoflov, der indeholder en national handleplan for brug og genbrug af råstoffer? Som det er nu, kan oplistes en række problemer, der kun vil blive større i fremtiden:

1. Råstofferne er en endelig ressource, som kun kan udvindes 1 gang.
2. Råstofområderne fastlægges i regionerne og vokser år for år – ingen kan vide sig sikre på om de pludselig har en grusgrav i baghaven.
3. Tilsyn og fastlæggelse af indvindingsprocessen udføres af regionerne. Det virker ikke særlig godt. Eksempelvis har et råstoffirma lukket en lokal vej i omkring et år, da der var fare for at vejen styrtede ned i grusgraven. Der var af indvinder gravet alt for tæt på vejen.
4. Når en grusgrav er udgravet, er der ønsket om at deponere jord (færdiggravet og efterbehandlet, sender regionen det videre arbejde til de kommunale myndigheder.) Aktuelt har vi et eksempel på, at Region Sjælland giver dispensation til deponering af råjord (550.000 ton svarende til ca. 22.000 lastbil læs – Nordic Waste kan man tænke) i en endnu ikke helt færdiggravet grusgrav oven på kommunens vigtigste grundvands-ressourcer. (Meget mod kommunalt ønske.) Højest uhensigtsmæssigt arbejdsfordeling
5. De fine grundvandsressourcer, der er i Kalundborg Kommune, udnyttes til bristepunktet. De meget store industrier bruger rigtig meget vand af forskellige kvaliteter. Vi ved, de forsøger at spare på vandet, hvorfor det slet ikke giver mening at deponere råjord oven på grundvands-reserverne, uden sikkerhed for at grundvandet er beskyttet og at den deponerede jord ikke er forurenet af f.eks. sprøjtemidler. Men regionen dispenserer og kan efterfølgende erklære grusgraven for udtømt. Herefter overtager Kalundborg Kommune så alle myndighedsfunktionerne og de dermed tilknyttede udgifter. Jf. Randers Kommune og deres udfordringer med Nordic Waste.
6. Jagten på råstoffer betyder også, at rigtig mange mennesker udsættes for støv og støj fra selve indvindingen. Et stadig stigende problem, da råstofområderne udlægges stadig nærmere

beboelser, institutioner og skoler. Der er rig dokumentation for de skadelige virkninger på mennesker.

7. Vejnettet i Kalundborg Kommune udsættes for en helt urimelig belastning af den meget tunge transport. Små landlige biveje ødelægges, og farlige situationer opstår jævnligt. Alene Kalundborg Kommune står med problemerne og udgifter hertil.
8. Råstofafgiften, som de sidste par år har været godt 5 kr. pr. m³ indvundet materiale, burde hæves væsentlig, så incitamentet til genbrug bliver langt større. Aktuelt genanvendes ca. 5% af råstofferne i bygge og anlægssektoren.
9. CO₂ regnskabet belastes voldsom af råstofindvindingen og de lange transportveje. Ca. 60% af de opgravede materialer fragtes med lastbil de ca. 100 km. til hovedstadsområdet.

Dilemmaerne er mange. Men hver gang vi sætter anlægsaktiviteter i gang, graver vi større og større huller. I Kalundborg Kommune er hullerne allerede rigtig store, og aktiviteterne omkring dem truer trivsel, sundhed, unikke fredede landskaber, sårbare vådområder, der afvandes, og grundvandet udsættes for urimelige trusler om forurening.

Med venlig hilsen

Thorbjørn Stoltze og Michael Jensen

Danmarks Naturfredningsforening Kalundborg